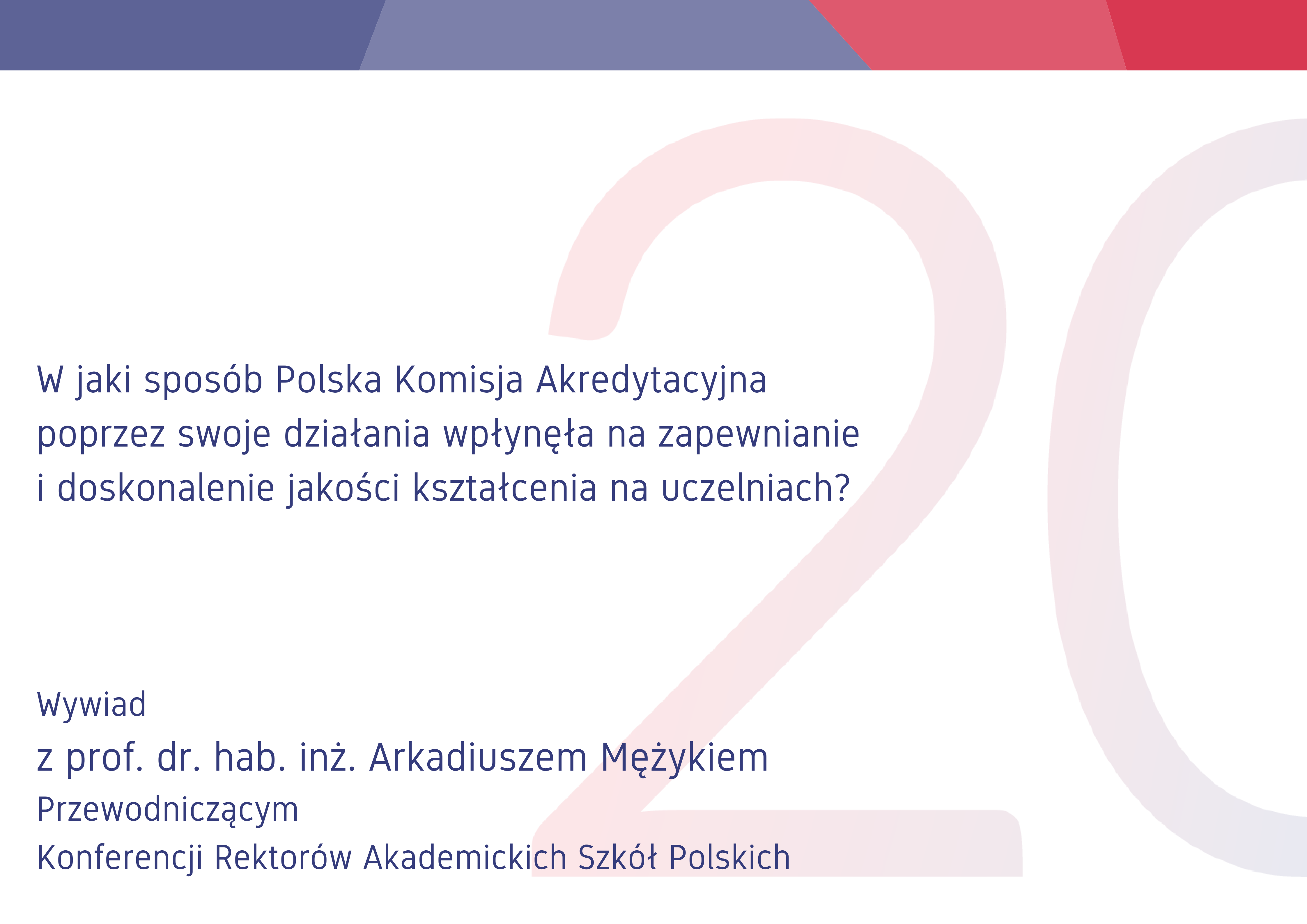

20 wywiadów
na
20-lecie PKA

20
PKA

W jaki sposób Polska Komisja Akredytacyjna
poprzez swoje działania wpłynęła na zapewnianie
i doskonalenie jakości kształcenia na uczelniach?

Wywiad

z prof. dr. hab. inż. Arkadiuszem Mężykiem

Przewodniczącym

Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

Jak z perspektywy uczelni 20 lat działalności PKA zmieniło szkolnictwo wyższe?

Motyacją do powołania Polskiej Komisji Akredytacyjnej (PKA) było zapewnienie doskonalenia procesu kształcenia w szkołach wyższych. PKA od 20 lat dokonuje oceny jakości kształcenia prowadzonego na uczelniach oraz zapewnia wsparcie w jej nieustannym podnoszeniu. Pomimo, że w tym okresie wielokrotnie zmieniły się regulacje prawne odnoszące się do prowadzenia studiów, niezmienna pozostała potrzeba dbałości o ich jakość.

Procedury Polskiej Komisji Akredytacyjnej zawsze wychodziły naprzeciw rosnącym wymaganiom wobec systemu szkolnictwa wyższego, a także propagowały stosowanie międzynarodowych standardów jakości, co wymuszało profesjonalizację procesu kształcenia. Należy w tym miejscu docenić nawiązanie współpracy z zagranicznymi instytucjami akredytującymi, zawieranie umów, przygotowywanie stosownych dokumentów, procedur, zaleceń itp.

Niektóre z procedur okazały się jednak zbyt sztywne, a ich stosowanie nie zawsze zapobiegało naruszaniu standardów, nawet w przypadku uczelni uzyskujących pozytywne oceny. Szczególną rolę w zakresie zapewnienia jakości kształcenia odegrała natomiast PKA po deregulacji i odstąpieniu od zdefiniowanej listy kierunków oraz zwiększeniu autonomii uczelni w tym zakresie.

Jakie znaczenie dla uczelni wyższych ma obecnie Polska Komisja Akredytacyjna? Jak realnie działania PKA przekładają się na jakość kształcenia w Polsce?

Polska Komisja Akredytacyjna stała się stałym elementem funkcjonowania szkół wyższych w kraju. W ciągu lat widoczna była ewolucja funkcjonowania PKA, która zmieniała się stopniowo z instytucji kontrolującej w ekspercko-doradczą. Prowadzone regularnie wizytacje PKA pozwalają podnosić jakość kształcenia, mobilizując jednocześnie odpowiedzialnych za nią pracowników do ciągłego monitorowania działalności uczelni. Niestety, pojawiające się problemy w jednoznacznej interpretacji wielu przepisów utrudniają efektywne rozwijanie procesu kształcenia. Niemniej jednak eksperci PKA wskazują występujące mankamenty oraz podkreślają pozytywne strony stosowanych rozwiązań. Wizytacje PKA stwarzają szansę na korektę jakości oferowanych studiów dzięki zewnętrznej perspektywie i odniesieniu ich do innych szkół wyższych. Sprawne i merytoryczne funkcjonowanie PKA prowadzi do utrwalenia jednolitych standardów na wszystkich uczelniach, co przekłada się na ogólny wzrost jakości kształcenia. Niestety pewna liczba członków i ekspertów PKA nie nadążała za zmianami i działała nieadekwatnie do swojej roli, co niestety

kładło się cieniem na opinii o całej instytucji. Sposób funkcjonowania zespołów i powoływania ekspertów może czasami prowadzić do konfliktu interesów zarówno w przypadku przyznawania nowych uprawnień, jak i wizyt kontrolnych. Słowem - potrzeba dążyć do większej bezstronności, neutralności i obiektywizmu. Doskonaleniu funkcjonowania PKA służy dobre ankietowanie uczelni po przeprowadzonych wizytach PKA.

Jakie są oczekiwania uczelni wobec PKA? Jakie są możliwości rozwoju współpracy między uczelniami a PKA?

Wśród najczęściej pojawiających się opinii na temat PKA przeważają te, w których oczekuje się od Polskiej Komisji Akredytacyjnej pełnienia roli partnera wspierającego uczelniane systemy zapewnienia jakości kształcenia, pokazującego mankamenty i mocne strony. W opinii wielu osób zaangażowanych w proces kształcenia wizytacje PKA często mają charakter wyłącznie kontrolny, co powoduje frustrację pracowników, a także pogarsza wizerunek PKA, zwłaszcza w kontekście oczekiwanych w efekcie tych kontaktów wymiany doświadczeń i wskazania dobrych praktyk w celu ich włączenia do uczelnianego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Wiele emocji budzi proces wyróżniania oceny kierunków.

Środowiska akademickie oczekują wysłuchania ich problemów i odniesienia się do wątpliwości. Ekspersi PKA powinni rekomendować rozwiązania, a nie narzucać własnych rozwiązań i wizji. W sferze koncepcyjnej PKA powinno propagować wiedzę wynikającą ze zderzeń różnych wyobrażeń na temat kultury jakości, z odniesienia się do wzorców innych instytucji akredytujących, w tym branżowych.

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) oczekuje, że PKA przywróci racjonalne proporcje między spełnianiem przez uczelnie wymogów formalnoprawnych i oceną jakości procesu kształcenia oraz dostarczy interpretacji przepisów sprzyjających doskonaleniu jakości kształcenia.

Jakie miejsce w systemie szkolnictwa wyższego powinna zajmować Komisja w przyszłości?

Polska Komisja Akredytacyjna powinna pełnić rolę instytucji wspierającej uczelniane systemy zapewnienia jakości kształcenia m.in. poprzez wymianę doświadczeń i upowszechnianie dobrych praktyk. Docelowo wizytacje powinny mieć charakter konsultacyjny, uwzględniający specyfikę poszczególnych kierunków studiów oraz samych uczelni, a jednocześnie powinny być podejmowane bardziej rygorystyczne decyzje w sytuacji łamania podstawowych standardów kształcenia przez uczelnie, które rzutują później na opinie o uczelniach i całym sektorze szkolnictwa wyższego. Ważnym przedmiotem troski ze strony PKA powinno być intensywne podnoszenie umiejętności pracowników odpowiedzialnych za uczelniane systemy zapewnienia jakości kształcenia poprzez inicjowanie regularnych warsztatów i szkoleń. Jest to bowiem formuła bardzo skutecznie uzupełniająca analizę rzeczywistych efektów uczenia się prowadzoną do oceny dokumentów. Jeśli PKA spełni te wymogi, będzie zajmować jedno z najważniejszych miejsc w systemie szkolnictwa wyższego.

Jak rozwijała się współpraca PKA z konferencjami rektorów na przestrzeni 20 lat?

W efekcie pojawiających się krytycznych głosów dotyczących funkcjonowania instytucji zajmujących się ewaluacją, akredytacją i rankingami w 2016 roku powstała w KRASP Komisja ds. Akredytacji

i Rankingów. W pierwszym okresie działania tej Komisji potrzeba analizy sposobu funkcjonowania PKA musiała ustąpić miejsca problematyce związanej z całościową oceną uczelni. W obecnej kadencji Komisja doprowadziła do spotkania z Przewodniczącym PKA, w efekcie czego włączono do profilu Komisji działania interwencyjne, a następnie zapowiedziano kolejne spotkania z obecnymi władzami PKA i rozszerzenie zakresu kontaktów. Współpraca ta ma i powinna mieć charakter partnerski, a jej skutkiem powinny stać się inicjatywy zmian w funkcjonowaniu PKA, racjonalizacja odbioru tej instytucji w środowisku akademickim zrzeszonym w KRASP oraz wspólnie wypracowywane rozwiązania dla całego szkolnictwa wyższego w Polsce. Współpracę tę powinny charakteryzować otwartość na postulaty i poglądy oraz wsparcie inicjatyw podejmowanych przez uczelnie KRASP, zmierzających do dostosowania kształcenia do standardów międzynarodowych.

Jak powinna w przyszłości wyglądać współpraca PKA z KRASP?

Powyższe uwagi dowodzą, że PKA i KRASP mogą i powinny ściśle współpracować w sposób partnerski i otwarty, z uwzględnieniem racji obu stron. Decyzje dotyczące jakości kształcenia powinny być wypracowywane wspólnie, opierając się na eksperckiej wiedzy PKA oraz doświadczeniu członków KRASP.

Gdyby mógł Pan Profesor podjąć strategiczną decyzję dotyczącą rozwoju zewnętrznego systemu zapewniania jakości w Polsce, to jaka byłaby to decyzja?

Na świecie stosowane są różne rozwiązania w zakresie systemów zapewnienia jakości kształcenia – od agencji rządowych do instytucji całkowicie

niezależnych włącznie. Nasz system rozwija się dobrze, ale powinien być powiązany z najbardziej prestiżowymi akredytacjami międzynarodowymi oraz krajowymi, np. prowadzonymi przez Komisję Akredytacyjną Uczelni Technicznych (KAUT). Należy maksymalnie uprościć procedury odnoszące się do systemu zapewnienia jakości kształcenia, aby stał się on przewodnikiem na drodze od doskonałości, a nie zbiorem uciążliwych obowiązków administracyjnych. Istniejące zawłości prawne, a w rezultacie pojawiające się różne interpretacje, wynikają z braku jasnych wykładni przepisów odnoszących się do zapewnienia jakości kształcenia. Uproszczenie systemu da szansę na dostosowanie oferty do rzeczywistych i szybko zmieniających się potrzeb, standardów międzynarodowych, a zarazem uwolni potencjał twórczy osób odpowiedzialnych za jakość kształcenia na uczelniach.

Warto doskonalić proces doboru ekspertów, gdyż z doświadczenia rektorów wynika, że kompetencje eksperta lub ich brak mają największy wpływ na efektywność procesu oceny.

Proponuję, by przemyśleć i udoskonalić system oceny satysfakcji uczelni po przeprowadzonym procesie akredytacji. Brak informacji zwrotnej na temat podjętych działań odnośnie do zgłaszanych uwag zniechęca do wypełniania ankiet, co z kolei spowalnia proces doskonalenia procedur PKA.

Warszawa, 2023 r.

20 wywiadów
na
20-lecie PKA